

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Романовський Денис Сергійович

НАДАННЯ ДОГЛЯДУ НА НЕПРОФЕСІЙНІЙ ОСНОВІ ЗА ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ В
УМОВАХ ВІЙНИ 115

Саїд Карім Бассемович

ВИЗНАЧЕННЯ КЛАСИФАЙД-АГРЕГАТОРІВ ТА ЇХ СТРУКТУРА: ПРАВОВІ РАМКИ ТА
ВИКЛИКИ ДЛЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ 119

Стрілець Михайло Ігорович

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ДОГОВОРІВ НА НАДАННЯ ФРІЛАНС-ПОСЛУГ 122

Сухий Євген Олегович

ПРАВОВІ ЗМІНИ У СФЕРАХ ЖИТЛОВИХ ПРАВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 125

Халдай Ілля Віталійович

ДЕЯКІ ПИТАННЯ СТЯГНЕННЯ ЗБИТКІВ ЗА НЕВИКОНАННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ 127

Шайхет Олена Петрівна

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ ДИТИНИ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ
ВІЙНИ 131

Шитков Єгор Олексійович

ОБ'ЄКТИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЇХ ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ 134

Якушев Станіслав Ігорович

ФІЛОСОФСЬКО-ІСТОРИЧНІ ОСНОВИ ІНСТИТУТУ КОМПЕНСАЦІЇ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ 137

СЕКЦІЯ 13. ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО У СВІТЛІ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ

Голубєва Неллі Юрївна

ВІДПОВІДАЧІ У СПРАВАХ ПРО ВІДШКОДУВАННЯ МАЙНОВОЇ ШКОДИ 140

Андронов Ігор Володимирович

ПРО КОНКУРЕНЦІЮ ПРАВИЛ ПІДСУДНОСТІ ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ 142

Волкова Наталія Василівна

СТАНДАРТ ДОКАЗУВАННЯ «БАЛАНС ЙМОВІРНОСТЕЙ» У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ:
ОКРЕМІ АСПЕКТИ 145

Бут Ілля Олександрович

ТЛУМАЧЕННЯ СУДОМ ЗАКОНУ ЗА ПРИНЦИПОМ CONTRA LEGEM: ДОСЯГНЕННЯ
СПРАВЕДЛИВОСТІ НА ПРОТИВАГУ ЗАКОННОСТІ 148

Дрогозюк Крістіна Борисівна

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УЧАСТІ В СУДОВОМУ ЗАСІДАННІ В РЕЖИМІ
ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ 152

Павлова Юлія Сергіївна

ВПЛИВ СУДОВОЇ РЕФОРМИ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ:
НОВІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ. 155

Полуніна Ольга Олександрівна

РОЛЬ ОКРЕМОГО ПРОВАДЖЕННЯ В ЗАХИСТІ ПРАВ ГРОМАДЯН В УМОВАХ ВОЄННОГО
СТАНУ. 157

Полюк Юлія Іванівна

ІГНОРУВАННЯ ІМУНІТЕТУ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ: СУДОВА ПРАКТИКА ТА
ПРОБЛЕМАТИКА ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ. 159

Питуляк Валерій Миколайович

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ: УРОКИ ДЛЯ
УКРАЇНИ 162

Стоянова Тетяна Анатоліївна

ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРЕДМЕТУ ДОКАЗУВАННЯ В СПРАВАХ ПРО ВИДАЧУ
ОБМЕЖУВАЛЬНОГО ПРИПИСУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ 165

Цал-Цалко Юлія Юліївна

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЩОДО СКРІНШОТУ В ПРОЦЕСІ ДОКАЗУВАННЯ. 168

Павлова Юлія Сергіївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу,
кандидат юридичних наук*

ВПЛИВ СУДОВОЇ РЕФОРМИ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ: НОВІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Цивільне судочинство є однією з найважливіших форм реалізації прав людини на судовий захист. У зв'язку з реформуванням судової системи в Україні після 2016 року особливої актуальності набуває вивчення змін, які відбулися в галузі цивільного судочинства. Основна мета реформи – підвищення ефективності, незалежності й прозорості судової влади.

Судова реформа в Україні – один із ключових напрямів загальнодержавної трансформації, спрямованої на утвердження принципів верховенства права, справедливості та прав людини. Цивільне судочинство як базова форма реалізації права громадян на захист своїх інтересів є чутливим до змін у судовій системі. Саме тому аналіз впливу реформи на ефективність цієї галузі правосуддя є надзвичайно актуальним.

У 2017 році було прийнято нову редакцію Цивільного процесуального кодексу України, яка запровадила низку нововведень:

- чітке регулювання строків розгляду справ;
- спрощене провадження;
- змагальний характер процесу;
- досудове врегулювання спору;
- активне впровадження електронних доказів і цифрового документообігу.

Ці нововведення спрямовані на підвищення якості судових рішень та зменшення навантаження на суди.

Реформа також включала переатестацію суддів, конкурсні процедури добору до Верховного Суду та спеціалізованих судів. Очікувалося, що це підвищить професійний рівень та незалежність суддівського корпусу. Проте реалізація кадрових змін виявилась складною через кадровий дефіцит, затягування процедур та проблеми з роботою Вищої ради правосуддя.

У 2018 році вперше в історії України до процесу відбору суддів були залучені міжнародні експерти. Вищий антикорупційний суд формувався з нуля, і до кандидатів на посади суддів висувалися підвищені вимоги щодо їхньої доброчесності та незалежності. З огляду на негативний досвід попередніх відборів, було вирішено запросити іноземних фахівців та надати їм право блокувати кандидатури, які викликають сумніви. Такий підхід виявився результативним – понад 80% сумнівних кандидатів були усунуті з конкурсу. Сьогодні реформа суддівського врядування орієнтована на поширення цього успішного досвіду на інші судові інституції [3].

Одним із найпрогресивніших кроків стало впровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС) та електронного суду. Громадяни отримали можливість [1]:

- подавати позови в електронній формі;
- отримувати процесуальні документи через електронну пошту;
- здійснювати відеоконференц зв'язок із судом.

Ці зміни особливо актуальні в умовах пандемії COVID-19 та воєнного стану, коли фізичний доступ до судів є обмеженим.

Незважаючи на технічні виклики та нерівномірний доступ у різних регіонах, наявні інструменти вже сьогодні дають змогу суттєво знизити навантаження на суди та зробити судовий процес більш організованим і зручним.

Ключовим напрямом реформування судової влади залишається забезпечення її незалежності від впливу інших гілок влади. Для досягнення цього необхідно повністю усунути втручання Президента України та представників інших гілок влади у формування суддівського корпусу. Окрім кримінальної відповідальності, судді мають нести й дисциплінарну відповідальність за ухвалення рішень, які є неправомірними або суперечать чинному законодавству.

Важливими умовами незалежності судової системи України є налагодження ефективної взаємодії між судовими та правоохоронними органами, посилення гарантій прав учасників судового процесу, уніфікація судової практики, створення дієвих механізмів для усунення правових прогалин та суперечностей, а також покращення системи виконання судових рішень і забезпечення відкритості судочинства для громадськості. Надалі доцільно дослідити специфіку реформи щодо окремих видів судочинства та визначити шляхи вдосконалення процесу виконання судових рішень [2].

Судова реформа в Україні є важливим кроком до формування незалежного, справедливого та ефективного правосуддя. Такі ініціативи, як створення Вищого антикорупційного суду, оновлення складу суддів, модернізація судового адміністрування та впровадження нових процесуальних кодексів, вже демонструють позитивні результати. Водночас для досягнення довготривалого ефекту необхідно продовжувати роботу над подоланням проблем, пов'язаних із ресурсним забезпеченням судів та викорінюванням застарілих практик. Успішна реалізація цих змін сприятиме зростанню довіри суспільства до судової влади та зміцненню правової системи держави.

Список використаних джерел:

1. Судочинство під час карантину: судова практика з процесуальних питань. *ЮРЛІГА*. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/194690_sudochinstvo-pd-chas-kanarintinu-sudova-praktika-z-protsesualnikh-pitan (дата звернення: 10.04.2025).

2. Медіація – ключ до розвантаження судової системи. *Юридична Газета*. URL: <https://yur-gazeta.com/interview/mediaciya-klyuch-do-rozvantazhennya-sudovoyi-sistemi.html> (дата звернення: 10.04.2025).

3. Судова реформа в умовах війни. *Verfassungsblog*. URL: <https://verfassungsblog.de/судова-реформа-в-умовах-війни/> (дата звернення: 10.04.2025).

Ключові слова: цивільне судочинство, судова реформа, ефективність, суд, судова система.
Keywords: civil proceedings, judicial reform, efficiency, court, judicial system.

Полуніна Ольга Олександрівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу,
кандидат юридичних наук, доцент*

РОЛЬ ОКРЕМОГО ПРОВАДЖЕННЯ В ЗАХИСТІ ПРАВ ГРОМАДЯН В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Повномасштабна агресія проти України спричинила серйозні виклики для багатьох сфер суспільного життя, зокрема для системи правосуддя. В умовах воєнного стану особливого значення набуває питання оперативного та справедливого розгляду судових справ, особливо тих, які стосуються осіб, що постраждали внаслідок війни. Одним із інструментів, який сприяє досягненню цієї мети, є запровадження окремого провадження у цивільному процесі. Окреме провадження становить особливу форму розгляду цивільних справ, що не передбачають спору про право, мають специфічний правовий характер і потребують спрощеного та пришвидшеного розгляду. Такий підхід дозволяє зосередити увагу суду на суті справи, що є надзвичайно важливим в умовах обмежених ресурсів і підвищеного суспільного запиту на ефективність судової системи у період війни.

В умовах дії воєнного стану особливої актуальності набуває необхідність оперативного та спеціалізованого реагування на питання, що стосуються прав людини, правового статусу окремих категорій осіб, майнових прав і загалом – життєво важливих сфер суспільного буття. У ситуації, коли країна перебуває у стані збройного конфлікту, а населення щоденно зіштовхується з наслідками бойових дій, окреме провадження у цивільному процесі виступає ефективним механізмом вирішення таких справ.

З огляду на воєнні обставини, особливого значення набувають питання, пов'язані з установленням юридичних фактів, зокрема – фактів народження та смерті осіб на тимчасово окупованих територіях, а також факту вимушеного переміщення з таких територій. Метою встановлення зазначених обставин є забезпечення реалізації заявниками своїх суб'єктивних прав, зокрема права на отримання компенсації за шкоду, завдану внаслідок вимушеного переселення.

Таке право може бути реалізоване не лише відповідно до норм національного законодавства, але й на основі міжнародно-правових зобов'язань України, зо-